

Vår handläggare
Maria Eriksson
Miljösamordnare, enhet Hållbarhet
Avdelningen för verksamhetsutveckling

REMISSVAR

Till: Stockholms Stadshus AB
Att: Peter Dahlberg
105 35 Stockholm
remiss@stadshusab.se

REMISSVAR ANGÅENDE STOCKHOLM STADS KEMIKALIEPLAN 2020-2023, DNR SSAB 2019/184

GENERELLT

Kemikalieplanen har en bra omfattning och innehåller både kopplingar till övergripande krav och planer. Den beskriver vad som ska göras och till viss del hur det bör göras och vilka verktyg som kan underlätta hanteringen. Detta gäller exempelvis i kopplingen mellan krav och vad byggvarubedömningen som verktyg kan hjälpa till att uppfylla.

Det är bra att det tydliggörs att även produkter innehåller kemikalier och att dessa adresseras i planen. Det är bra att man knyter ihop kemikalier och cirkulär ekonomi i definitionen av Cirkulär ekonomi: Gifffria och resurseffektiva kretslopp! Detta visar hur på hur olika hållbarhetsfrågor knyter an till varandra och att åtgärder i kemikaliearbetet ger fördelar till andra hållbarhetsområden. Detta är bra för att underlätta prioriteringar av hållbarhetsfrågorna.

Planen bör kompletteras/förtydligas på några punkter, där den viktigaste är kravställning mot projekt som syftar till att föra in ny storskalig kemikaliehantering. (t.ex. processkemikalier i reningsverk. Detta saknas i planen i nuläget. Det räcker inte att bara utvärdera materialval för inbyggnad eller vilken kemikalieanvändning ett byggprojekt hanterar under genomförandet. Det är minst lika viktigt att undvika lösningar som medför ny och storskalig kemikalieanvändning. Här måste det införas krav om det ska gå att leva upp till intentioner om ett giftfritt samhälle. Kemikalieanvändning måste införas som en utvärderingsparameter vid konceptutvärdering av stora projekt. Kemiska produkter ska riskbedömas enligt lag. Detta borde vara med som en av punkterna under åtgärder.

Vidare kan planen bli tydligare i beskrivningen av substitutionskravet. Det bästa är att inte använda kemikalier alls. Därför borde det stå tydligare att begreppet substitution även innefattar alternativa arbetssätt för att helt eliminera kemikalieanvändning.

En vägledning kring vilken merkostnad staden bedömer som acceptabel för att välja lösningar som inte innebär kemikalieanvändning välkomnas. Bra och välkommet att vidareutveckla vägledningen om substitution. Ökat stöd och vägledning från Kemikaliecentrum kring Chemsoft vore önskvärt.

Information och dialog

- För att arbeta effektivt inom staden vore det lämpligt att Kemikaliecentrum har dialoger med leverantörer som flera förvaltningar och bolag använder för att driva frågan om ersättning av utfasningskemikalier, eller åtminstone koordinerar detta arbete så att inte alla behöver ta den dialogen med samma leverantör.
- För att arbeta effektivt inom staden vore det bra om Kemikaliecentrum kunde hjälpa till med konkret kravställning i upphandling för att kunna efterfråga och kravställa på nya material och aktivt medverka till att nya lösningar utvecklas.
- Vi behöver stöd för att byta metod/arbetssätt så att oönskade kemikalier tas bort helt när det finns alternativ. Substitution av en kemikalie mot en annan kan vara svårt då man riskerar att föra in nya risker då de kända tas bort.
- I kemikalieplanen står det beskrivet att det ofta saknas information om kemiska produkter som används av entreprenörer. Hur ska staden jobba med denna fråga?
- Det vore bra med ett förtydligande hur interna målgrupper ska användas? Vilken information ska de få och av vem och vad är deras roll?
- Det vore bra att även ta med dialog med grannkommuner då de har stark påverkan på ex, vis status av råvattentäkten och utsläpp till vatten genom anslutning till kommunens ARV

Inköp och upphandling

- För att arbeta effektivt inom staden vore det bra om Kemikaliecentrum kunde hjälpa till att få fram vilka kemikalierisker som finns i olika produktområden eller var man kan hitta denna information.
- Mycket bra att vi upphandlar ett avtal för analys av varor och material som kan användas för kontinuerlig uppföljning av avtal.
- Viktigt att arbeta med tilldelningskriterier i branscher som inte har kommit så långt i sin omställning för att motivera dem. Hur kan Kemikaliecentrum hjälpa till med sådana analyser kring olika marknader?
- Väldigt bra med gemensamt avtal för analys av varor och material som alla verksamheter inom staden kan använda. Viktigt att även inkludera bolagen, så att vi kan använda avtalet.

Sidospecifika noteringar:

s. 12 Principer för prioritering

- I den gröna rutan intill står det bara "riskminskning". Finns det riskminskningsämnen som inte är prioriterade, eller avses riskminskningsämnen generellt?

Gäller även **s. 37** Rapportering av kemiska produkter.

s.31 tillägg: skapa dialog med representanter från entreprenörer och få deras syn på hur miljöarbetet i byggbranschen kan komma framåt snabbare. Branschen behöver snabba på sin utveckling.

s. 34 Krav 2 Prioriterade riskminskningsämnen

- Förtydligande: Är det ok med ej prioriterade R-ämnen?

s. 34 Krav 3 Nanomaterial - Vem vet om produkten innehåller nanomaterial? Var ska det dokumenteras, vem ansvarar osv?

s. 35 Entreprenör borde även intyga arbetsmiljökompetens i Stadens projekt då Bas-P funktionen har en viktig roll i att säkerställa att projekterade anläggningar blir säkra ur arbetsmiljöperspektiv. Bas P kan också begära att risker med framtida kemikaliehantering ska identifieras i projekt som medför sådan."

s.37. Det bör stå att Miljöförvaltningens kontroll "ska" utökas till att omfatta bygg- och anläggningsvaror.

s.39. Ett annat exempel är SVAMA Stockholm Vatten och Avfalls allmänna material- och arbetsbeskrivning för lednings- och markarbeten.

s.43." För produkter som inte kan substitueras ska verksamheterna göra en riskbedömning för den aktuella användningen och säkerställa en säker hantering. Riskbedömning av kemikalier är en del av arbetsmiljöansvaret och kan kopplas till det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM)."

Verksamheternas linjeorganisation har ansvar för arbetsmiljöuppgifterna (genom delegation). Detta innefattar såväl organisatoriska-, sociala-, som fysiska arbetsmiljörisiker.

s. 58 står skrivet "Miljökvalitetsnormerna är inte direkt bindande för enskilda utan riktar sig till myndigheter och kommuner som ska se till att miljökvalitetsnormerna uppfylls." - Kanske bör det förtydligas att detta kan ske via exempelvis tillsyn och planer som beslutas, samt genom information.

s. 59 fotnot 79 lägg till "och naturvårdsverkets föreskrifter (nfs 2016:8) om miljörapport".

s. 59 under stycket 7.2 står skrivet "Miljöförvaltningen bedriver regelbunden miljögiftsövervakning i grundvatten med syfte att bevaka stadens kemiska belastning på mark." – Kanske bör det också tilläggas att det inom Stockholm dock saknas utpekade grundvattenförekomster inom ramen för vattendirektivet. Detta innebär att det följaktligen saknas miljökvalitetsnormer som ska uppnås.

s. 60 under stycket 7.3 står skrivet "Både metaller och organiska ämnen har analyserats och beräkningar visar att en betydande del av vissa ämnen som återfinns i avloppsvattnet kommer från hushållen." – Detta bör förklaras tydligare, då det annars kan tolkas som relativt intetsägande, då det ju är hushållens spillvattenvatten som är undersökta, enligt föregående text i stycket.

s.60 I Stockholms stad har vi en mycket god tillgång på vatten. Stockholmarens dricksvatten kommer från vattentäkten Mälaren, Östra Mälarens Vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter. I takt med det bör övervakningen uppdateras med provtagningar och riskanalyser till att omfatta nya ämnen i råvatten och dricksvatten och tappvatten.

Mårten Frumerie
Verkställande direktör